יח:

אוצר מה אוצר זה רחב מלממה וקצר

מלמעלה כדי לקבל את הפירות אף האשה

רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה כדי לקבל

את הולד י ויביאה אל האדם מלמד שעשה

הקב"ה שושבינות לאדם הראשון מכאן

לגדול שיעשה שושבינות לקטן ואל ירע לו

ולמאן דאמר פרצוף הי מינייהו סגי ברישא

אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דזכר סגי

ברישא דתניא אלא יהלך אדם אחורי אשה

בדרך ואפי' היא אשתו נזדמנה על הגשר

יםלקנה לצדדין וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא: תנו רבנן

המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה 🕫

לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה

למשה רבינו שַקיבל תורה מהר סיני לא

ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר

יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של

גיהנם אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה

שנאמר 3 ויקם וילך מנוח אחרי אשתו מתקיף

לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה גבי אלקנה דכתיב ° וילך אלקנה אחרי אשתו הכי

נמי וגבי אלישע דכתיב י ויקם וילך אחריה

הכי נמי אלא אחרי דבריה ועצתה הכא נמי

אחרי דבריה ועצתה אמר רב אשי ולמאי

דאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה אפילו

בי רב נמי לא קרא דכתיב יותקם רבקה

ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה

אחרי האיש ולא לפני האיש אמר רבי יוחנן

אחרי ארי ולא אחרי אשה אחרי אשה ולא

אחרי עבודת כוכבים אחורי עבודת כוכבים

בולא אחורי בית הכנסת בשעה (6) שמתפללין

ואמר ר' ירמיה בן אלעזר כל אותן השנים

שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין

ולילין שנאמר 6 ויחי אדם שלשים ומאת שנה

ויולד בדמותו כצלמו מכלל דעד האידנא לאו

כצלמו אוליד מיתיבי היה ר' מאיר אומר אדם

הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה

מיתה על ידו ישב בתענית מאה ושלשים

שנה ופירש מן האשה מאה ושלשים שנה

ל) ברכות סא. מס' כלה פ"א, ב) [כתבו תוספות

בברכות סא. ד"ה אלא

מעתה גבי אלחנה דכתיב

וילך אלקנה אחרי אשתו וגו׳

שיבוש הוא שאין פסוק זה בכל המקרא ול"ג ליה ע"כ

שוב מנאתי ברש"ל ישן דפום

הרהא שנת ושלו"ה בברכות

קר קט שנת ישט של פני ע"פ סא. האריך לקיים הגי' ע"פ פסוקים מלוקטים הרבה

ונכנס בגדר דחוחה למאד

ולבסוף הודה בעלמו דלפי

בגבעה היה בתחילת ימי

הגירסה בשום חופן ע"ש

בסוגיין ד"ה אלקנה נביא

היה כדתניא וכו' לריך לפני

ולפנים]. ג) וסנהדריו הח:

ע"ש], ד) [ברכות נת.], ד) [ש"א ב], ו) [ספרי ריש

ברכה], ז) [משלי ה], ח) בס"א: המינות, ט) בס"א: מאחוריהם,

י) וברחשית גז. ל) בע"י:

ל [פרושית ה], כל בפל במחמר, () [חגיגה טו.], מ) [משלי טו], () [ל"ל

דבפרק], **ס**) ואפשר כיון דהופך פניו כלפי ארון לא

מיחזי כב׳ רשויות ותו״י בשם

מורי הרב דודי ז"לו.

ע) ווע"ע תוס׳ פסחים לו.

ומעתה פי" רש"י

השופנוים

ג א מיי' פכ"א מהלכות אסורי ביאה הלכה כב סמג לאוין קכה טוש"ע אה"ע סימן כא סעיף א: ד ב מיי׳ פ"ו מהלכות מפלה הל"א סמג עשיו יט טוש"ע או"ח סימן

:סעיף ח ה ג מיי׳ פ״ג מהל׳ ת״ת הלי"ג טור או"ח סימן רלח טוש"ע יו"ד סימן רמו :סעיף כד

תורה אור השלם 1. וַיָּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלְע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָרְם לְאִשְׁה וַיְבִאָהְ אֶל הָאָדְם: בראשית ב כב 2. יַד לִיַד לֹא יְנַקָּה רַע ין קין לא יְּנְּטְּוּדְנְעְ וְזֶרַע צַּדִּיקִים נְמְלְט: משלי יא כא

3. ויקם וַיַּלֵךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי ַנְיּאָשֶׁרוּ נַיְּבֹא אֶל הְאִישׁ וַיֹּאשְׁתוּ נַיְּבֹא אֶל הְאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתְּהַ הְאִישׁ אַשֶּׁר דְּבָּרָתָ אֵל הָאִשָּׁה

4. ותאמר אם הנער חי ַנְיָּלֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ: יִיָּ וְחֵי נַפְּשְׁךְ אִם אֶעֶזְכֶּךְ וַיִּלֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ:

מלכים ב ד ל 5. וַתְּקָם רְבְקָה וְגַעֵרֹתִיהָ וַתְּרְכַּבְנָה עֵל הַגְּמֵלִים וַתַּלְכָנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ בַּרְיָאָת רְבְקָה בראשית כד סא בראשית כד סא ַיּיּגְּ וַיִּקַח הָעֶבֶּר וַיַּלַך: ברא 6. וַיְחִי אָדְם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שְׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ בְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אַת שַׁמוֹ שַׁת:

אֶת שְמוֹ שַׁת: בראשית ה ג 7. וַיֹּאנֶזר יְיָ לְנַחַ בּא אַתָּה וְכָל בַּיתְךָּ אֶל הַתָּבָה כִּי אַתְרְּ רְאִיתִי צַדִּיק לְפָנִי בַּדּוֹר תַּוָּה: בראשית ז א

8. אַלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ איש צַדִּיק תָּמִים הָיָה בדרתיו אֶת הָאֱלהים

9. וַתָּבֹא אַלְיוֹ הַיּוֹנְה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלַה זִיִת טַרַף בַּפִּיהַ וַיַּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: בראשית חיא בראשית היא 10. שָׁוְא וּדְבַר כְּזְב

הרחק ממני ראש ועשר ָתְּבֶּנְי לִי הַטְרִיפֵּנִי הָתָּן לִי הַטְרִיפֵּנִי הָקִי: משליל ח לחם חקי: .11 ולא אמר איה אלוה עשָׁי נֹתֵן זְמָרוֹת בַּלְיִלְה: איוב לה י

12. כֹּל הַנְּשָׁמָה הְּנַהַלֵּל

13. וְשַּׁמְתִּידֶ לְמוֹרֵשׁ קפּד וְאַגְמֵי מְיִם ייטאטאתיק בְּמַטְאֲטֵא הַשְּמֵד נְאָם יִיְ צְבָאוֹת:

14. ושַּׁמִתִּי שֹׁמִרוֹן לְעִי הַשְּׁרֶה לְמֵטְעֵי כֶּרֶם וְהַנְּרְתִּי לָנִי אֲבָנֶיה וִיסֹרָיהְ אֲנַלֶּה:

מיכה א ו

רבינו חננאל

ייביאה. מלמד שעשה ברוד . שבינות לאדם הראשון, מיכן . שושבינות לקטז ואל ירע

לד ליד לא ינקה רע. לאו היינו קרא דדריש בסוטה (דף ד:) לענין גסות הרוח דהתם דריש מקרא מי דתועבת ה' כל גבה לב יד ליד וגו׳ וקרא דהכא היינו יד ליד לא ינקה רע וזרע לדיקים נמלט: מתקיף לה רב נחמן בר יצחק. מכחן משמע דרב נחמן בר

יצחק לאו היינו רב נחמן סממא: ולא אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין. נתוקפתה דמגילה [פרק ג] תניא אין פותחין בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצינו במשכן שנה' ובמדבר גן והחונים לפני המשכן קדמה וגו' מזרחה וגו' ונראה דקסבר האי תנא דשכינה במערב והיו משתחוים למערב או היתה א"י ובהמ"ק במערבם דכתיב [דה"ב ו] (ויתפללו) [והתפללו] דרך ארלם וכתיב [דניאל ו] וכוין פתיחן ליה בעיליתיה נגד ירושלם והשתא לכאורה נראה דאחורי בית הכנסת היינו ללד הארון ומיהו אין נראה (דבסוף פרק) קמא דברכות (דף ו:) אמרינן ההוא גברא דהוה מללי אחורי בי כנישתא א"ל אליהו כדו בר קיימת קמי מרך פירוש כשתי רשויות וקאמר לא שנו אלא דלא קא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ואם היה עומד ללד הארון כ"ש דאי מהדר אפי׳ לבי כנישתא © דמחזי כשני רשויו׳ שהלבור משתחוי׳ למזרח והוא משתחוה למערב ועוד דאמר התם בפר' הרואה (דף סא.) אסור לו לאדם לעבור אחורי בית הכנסת בשעה שהלבור מתפללין ולא אמרן אלא דליכא פיתחא אחרינא אבל איכא פיתחא אחרינא לית לן בה א"כ משמע לפי שעובר לפני הפתח ואינו נכנס ונראה דאחורי בית הכנסת היינו ללד פתח ביהכ"נ וקורא אחורי לפי שהוא אחורי העם: מרורין בזית. י היינו אילן של

זית והוא מר ואילן נמי מקרי זית דכתיב [שמות טו] ויורהו ה' " ודרשינן זה זית שחין לך מר באילנות כמו זית ש:

בל הנשמה. פר״ח קרי ביה הנשמה נדגש: נתברבן שביניה. והא דאמר [בת"כ פ׳ בחוקותי] ושממו עליה אויביכם שזו היא מדה טובה שאינה טוענת פירות בשעה שחין שרויין בה

כאן היו בני יהודה שכיניה אי נמי שאינה מוליאה כל כך כמו כשהם עליה:

והעלה זרזי תאנים על בשרו מאה ושלשים שנה כי קאמרינן ההוא בשכבת זרע דחזא לאונסיה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב י כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב ° נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וא"ר

ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב ⁹ והנה עלה זית מרף בפיה ⁰ אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כתיב הכא מרף וכתיב התם יי המריפני לחם חוקי יי וא"ר ירמיה בן אלעזר יכל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר יי ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי לה דלוי לרשע ולוי לשליני ופוכה נים: אותיות שנאמר ¹² כל הנשמה תהלל יה הללויה ¹⁷ ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שכיניה

שהוא גנאי לו: נודמנה לו על הגשר. והיא מהלכת לפניו: יסלהנה ללדדיו. ויעבור לפניה: בנהר. דמדליא למנא ומסתכל בבשרה ובאשת איש קאמר: המרצה. מונה: יד ליד. המרצה מיד ליד אפי׳ הוא כמו משה שקבל תורה מיד הקב"ה לידו: עם הארץ היה. דלא גמר דרך ארץ דמתני' דקתני לעיל לא יהלך אדם אפילו אחרי אשתו: אלקנה. נביא היה כדתניא בסדר עולם ויבא איש האלהים אל עלים זה אלקנה י׳ נביאים נקראו איש האלהים והוא א׳ מהסיי וליכא למימר עם הארץ היה: ולמאי דקאמר רב נחמן. דהאי אחרי אחרי ממש קאמר: בי רב. מקרא ושקוריןן תינוקות של בית רבן: ולה החרי השה. חשת חיש: ולה החרי עבודת גלולים. שתה ימשך אחריה וכתיב[®] הרחק מעליה דרכך ואמרי' (ע"ז דף יו.) זו האפיקורסות[®]: ולא אחורי בית הכנסת בשע' שהליבור מתפללין. שנראה ככופר שעומד מאחריהש ואינו נכנס: בנדוי. שישב מאה ושלשים שנה מוף מפני שגער בו הקב"ה דכתיבי המן העץ וגו' וקללו: ורוי פאנה. חגורות מתרגמינן זרזין

(ברחשית ג): שלבת ורע דחוח לחונסיה.

:נעשה שידין ורוחין ולילין מיני מזיקין

אומרים מקלת שבחו כו'. כלומר דרך

ארן הוא שאע"פ שאדם משבח את

חברו שלא בפניו הרבה אין מרבה

בשבחו לפניו מפני שנראה כמחניף (ב):

בפניו. כתיב לדיק: שלא בפניו. כתיב

לדיק תמים: טרף בפיה. מאמרי פיה ביקשה שיהא זית טרף שלה והיינו

מזון: בשר ודם. נח: ולא אמר איה

אנוה עושי. לא הולרך להתאונן ולומר

איה עושי והריני חרב מי שנותו

זמירות של תורה בלילה. ולהכי נקט

לילה שהקול נשמע מרחוק: מיום

שחרב בים המקדש. ופסקו הכהנים

מלברך בשם המפורש כדחמר בחין

דורשיום שהיו מברכין בשם המפורש:

דיו לעולם שישתמש. בשם ב' חותיות

בין לשבח לפניו בין לברך איש את

חבירו דכתיב כל הנשמה תהלל יה

כלומר זה השם שכל הנשמה כולה

ראוי להשתמש בו מכלל דשם בן

ארבע אותיות ושם המפורש לא לכל

הנשמה ניתן אלא לכהנים בלבד דכתיב

(דברים י) ולברך בשמו וכתי' (במדבר ו

ושמו את שמי המיוחד לי: נחקלנו

שריניה. מקללתה: נסברכו שריניה.

מקללתה: למורש קיפוד. ושם הולכות

החיות רעות ומזיקות מקומות הסמוכות לה דאוי לרשע ואוי לשכינו [סוכה נו:]:

לממעי

אולר רחב מלמטה וקלר מלמעלה. שאם היה רחב מלמעלה כשהוא ממלאו מכביד משאוי הפירות על הכתלים ומטה אותם: רחבה

מלמטה. חלל בית הרחם שלה: שושבינות. שנשתדל בחיתונו לשמחו

ולהתעסק בלרכי סעודת חופה: סגי. מהלך: ואפילו היא אשחו.

הגהות הב"ח (A) גמ' נקעה שהצבורמתפללין: (נ) רש"י ד"ה אומרים מהלת וכו׳ כל"ל והד"ח:

גליון הש"ם

גמ' ואר"י כן אלעזר כל בית שנשמעין בו בלילה. עי׳ סנהדרין דף תום' ד"ה מרוריו כזית יינו אילן. עי׳ פסחים דף לו ע"ל תוס׳ ד"ה מה מכוכ: בא"ד ודרשי' זה זית. מכילתה סוף פרשת בשלח פרשה א:

מוסף רש"י

לכרל מלמטה ורחב מלמעלה התבוחה מכפ הכתלים שהמשא ולכאן, עליהם סא.). שושבינות. משתדל וכזיווגו (שם). בחופתו ולמאן דאמר פרצוף. ומתחלתו היה מלד אחד זכר ונקבה מלד אחר, הי סגי בריי איזהו פרצוף היה לפנים (חח). ואפילו היא אשתו. גנאי הדבר (שם). נזדמנה על הגשר. אשת איש והיא לפניו חשת יסלקנה לצדדין. יחוז. יסלקנה לצדדין. עד שיעבור לפניה (שם). אשה בנהר. אחורי אשת איש, מגבהת בגדיה מפני המים חה מסתכל בה (שם). יד ליד

משה רבינו שקבל תורה מימינו של הקב"ה, לא ינקה רע, וקרא באשה משתעי (שם). עם הארץ היה. לא שמש חלמידי חכמים, שלא למד משנה זו ששנינו לא יהלך אדם אחורי אשה ואפילו היא אשתו (שם). ולמאי דאמר רב נחמן. שהלך אחריה ממש, אם בשל תת מפסים השלם להי אך קרא. עם מנות מהיה להים להים משלם היה ביו ביו ביותן שאינו נכנס ניתאה כלו ביותן בשלים ל עול ותכום בית הכנסת (שם) או: שניאה כתברית עלמו תפסח בית הכנסת שבתחרת (שם הי). זית טרף בפירה. בפיה היתה שואלת מזון טרף של זית (שנהדרין קה:). נתקללה בבל נתקללו שכינירה. כלומר אוי לרשע ואוי לשכנו (ברבות נה.). למורש קיפוד. חיות ועופות רעים ומזיקין את השכנים אבל עי השדה ומטעי כרם שנתקללו בה ערי ישראל הנאה היא לשכנים (שם).

אחרי אשה בשוק ואפי׳ היא אשתו, ואפילו אחותו נזדמנה על הגשר יסלקנה לצדדין. [ו]כל העובר על הנהר אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא. ת"ר המרצה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יין ל הדיקל בירוב והצה דר בירוב ול במודר להשנה בשם "היים ול בירוב היים היים היים היים בירוב החברה היים להיים ה יד ליד לא ינקה רע. פיים שקיבל התורה מידר של הק' [ב"ה] לא ינקה מדין גיהנם. מנודו עם הארץ היה שנאי וילך מנוח אחרי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחרי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחרי דבריה ואחרי עצתה. אמר ר"י אחרי ארי ולא אחורי אשה. אחרי אשה ולא אחרי בית הכנסת ⁽¹⁾. אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית הכנסת ⁽¹⁾.

מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו כר? אמרה יונה רבוך העולמים יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ומסורין בידר ואל הא מתו האיד בפניו כר? אמרה יונה בלילה א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב ביהמ"ק דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנא' כל הנשמה תהלל יה. פי' הנשמה [בדגש] כדכתיב הארץ הלוו הנשמה, פי' משנעשית א"י נשמה הילולו של הקב"ה ב""ה בחצי השם אותיה בל נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר והוא ככל השם. ומפורש במנחות בגמ' דהקומץ. ו"א כיון שאין אומרים שם ככתובו אלא במקדש ובמדינה בכינויו. וחציו ככולו, כיון שנחרב בית המקדש מהללין שבח הק' בחו"ל בחצי השם שהוא חשוב ככלו. נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים וטאטיתיה במטאטי השמד. נתקללה שומרון נתברכו שכיניה. שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכיניה.

דכתיב 11 ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב 14 ושמתי שומרון לעי השדה

א) כצ"ל וכ"ה הג" בגמ' בפי' ר"ח ברכות שם ד"ה א"ר יוחנן.